

Srbija

FINANSIRANJU USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE OSOBA SA INVALIDITETOM

Autor: Nina Đukanović, Saradnik, Policy Impact Lab

Koordinator i izdavač: Policy Impact Lab

Autorsko pravo © EASPD 2021 Sva prava zadržana.

Ova publikacija i njeni delovi se ne smeju reprodukovati, čuvati ili unositi u pretraživače bez prethodne saglasnosti vlasnika autorskog prava.

Ovaj izveštaj je sastavljen uz finansijsku podršku Programa za zapošljavanje i socijalne inovacije Evropske unije "EaSI" (2014.-2020.). Publikacija isključivo iznosi mišljenje svog autora i Evropska komisija ni u kom slučaju neće biti odgovorna za upotrebu u njoj sadržanih informacija.

Sadržaja

Kratki pregled	2
Uvod	3
Finansiranje usluga socijalne zaštite u Srbiji.....	4
Pružanje usluga socijalne zaštite.....	6
Dnevne usluge	7
Samostalan život/život uz podršku	9
Dugotrajna nega u domovima	11
Predah smeštaj	12
Intervjui	13
Bibliografija	13

Kratki pregled

Zakon o socijalnoj zaštiti iz 2011. godine predstavlja ključni korak za prelazak sa *ad hoc* na sistematsko pružanje usluga socijalne zaštite u Srbiji. Definiše pet vrsta usluga socijalne zaštite: **usluge procene i planiranja, dnevne usluge u zajednici; usluge podrške za samostalan život; savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge; usluge smeštaja**. Takođe, konsoliduje nastojanja da se upravljanje, finansiranje i pružanje usluga socijalne zaštite deinstitucionalizuje i prenese na lokalni nivo.

Granica između usluga socijalne zaštite uopšteno i usluga socijalne zaštite za osobe sa invaliditetom je često nejasna, što se takođe može primetiti i kod razlika u uslugama za različite starosne grupe i sl. Uopšteno govoreći, **državne vlasti** su nadležne za finansiranje dugotrajne nege u domovima, dok **lokalne vlasti** gradova i opština obično finansiraju dnevne usluge u zajednici, usluge podrške za samostalan život i predah smeštaj.

Usluga koje se najviše pruža odraslim osobama je **nege u domovima za starije osobe**.

Glavni način finansiranja svih socijalnih usluga je finansiranje iz javnog budžeta kojem se dodaju namenski transferi za pružanje usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou. Pružaoци usluga socijalne zaštite mogu da obezbede dodatno finansiranje preko pojedinačnih projekata, bez obzira da li oni potiču iz javnog ili privatnog sektora - kao što su fondacije, donatori i sl.

Svrha **dnevnih usluga** je da se produži boravak osobe sa invaliditetom u porodici i zajednici, a za njihovo finansiranje i upravu zadužene su lokalne vlasti gradova i opština. Obuhvataju usluge dnevnog boravka, pomoći u kući, zatim lične pratioce dece, svratišta i dr. Dnevne usluge su najčešći oblik usluga koji se pruža na lokalnom nivou u Srbiji i na njih otpada **81% finansijskih sredstava** za lokalne usluge socijalne zaštite. Od svih usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou, u sektoru dnevnih usluga se primećuje najveći porast broja privatnih pružalaca usluga.

Usluge podrške za samostalan život pružaju se u cilju unapređenja kvaliteta života osoba sa invaliditetom i pomoći kako bi one mogle da žive samostalno, kao ravnopravni članovi društva. Obuhvataju između ostalog stanovanje uz podršku, personalnu asistenciju, stanovanje u zaštićenim uslovima i slično. Usluge podrške za samostalan život su 2018. pružane u **29 gradova i opština**, pri čemu je najzastupljenija bila **personalna asistencija za osobe sa invaliditetom**. Primećuje se manjak ličnih asistenata, posebno u ruralnim sredinama, a liste čekanja su veoma dugačke.

Usluge predah smeštaja dostupne su za decu i mlade sa invaliditetom, u dobi od 5 do 26 godina, kao i za odrasle i starije osobe sa invaliditetom. Ove usluge se, međutim, nude u **veoma malom broju gradova i opština**, sa silaznom tendencijom u periodu od 2012. do 2018., i uopšteno govoreći **su slabo razvijene**.

Dugotrajna nega u domovima spada pod nadležnost države, Republike Srbije, koja je zadužena za upravljanje i pružanje ovih usluga. Privatni pružaoци usluga su posebno zastupljeni u sektoru dugotrajne domske nege za starije osobe.

Glavni zaključci

- ★ Najznačajniji rezultati Zakona su bile podrška povećanju broja pružalaca usluga socijalne zaštite, kontinuirana deinstitucionalizacija, kao i umanjeње zavisnosti pružalaca socijalnih usluga od nesistematičnog finansiranja u okviru konkretnih projekata.
- ★ Međutim, primećuju se velike razlike na teritoriji države u pogledu kvaliteta, pristupa uslugama, obima gotovinskih plaćanja i iznosa finansijskih sredstava za pružaoce usluga socijalne zaštite.
- ★ Više intervjuisanih osoba je ukazalo da su jedan od ključnih problema tenderi koji se dodeljuju isključivo na osnovu cene koju nudi pružalac usluga, dok se kvalitet istih ne nadzire u dovoljnoj meri.

Uvod

Republika Srbija je ratifikovala većinu međunarodnih konvencija o unapređenju položaja osoba sa invaliditetom u društvu, što uključuje **Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom** ratifikovanu 2009¹ Zakonom o potvrđivanju Konvencije². **Zakon o socijalnoj zaštiti** iz 2011. godine³ je glavni zakonski akt koji reguliše usluge socijalne zaštite za osobe sa invaliditetom u Srbiji. Ovaj zakon predstavlja korak napred i prelaz sa *ad hoc* usluga socijalne zaštite na sistematsko pružanje ovih usluga, definišući šta se može smatrati uslugom socijalne zaštite, ko je ovlašćen da pruža ove usluge i ko može da ih koristi, šta su ciljevi i svrhe usluga socijalne zaštite u Srbiji i na koji način se one finansiraju. Takođe je povećao broj usluga socijalne zaštite u cilju sprečavanja ili u najmanju ruku odlaganja smeštaja osoba sa invaliditetom u ustanove. Razlog ovome je potreba da se obezbedi kontinuitet i održivost usluga socijalne zaštite aktivnijim učešćem vlade, umesto isključivog oslanjanja na inicijative pružalaca usluga⁴. Organizacije građanskog društva koje rade sa ugroženom decom i osobama sa invaliditetom naročito su naglašavale ovu potrebu⁵. Zakon definiše specifične tipove usluga socijalne zaštite i deli ih u pet kategorija⁶. Budući da se ovaj informativni list prvenstveno bavi dnevnim uslugama, uslugama podrške za samostalan život i uslugama smeštaja, u daljem tekstu ćemo se više pozabaviti upravo njima.

1. **Usluge procene i planiranja**
2. **Dnevne usluge** – dnevni boravak, pomoć u kući, lični pratioci dece i druge usluge čiji je cilj da korisnici mogu živeti sa svojim porodicama i neposrednim okruženjem.
3. **Usluge podrške za samostalan život** – stanovanje uz podršku, personalna asistencija, stanovanje u zaštićenim uslovima, obuka za samostalan život i drugi oblici podrške neophodni da bi korisnici bili aktivno učestvovali u društvu.
4. **Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge.**
5. **Usluge smeštaja** – smeštaj sa rodbinom, hraniteljskim i drugim porodicama za odrasle i starije osobe, domski smeštaj, smeštaj u prihvatilišta i druge vrste smeštaja.

Drugi ključni zakonodavni akt je **Pravilnik o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga socijalne zaštite**⁷. Ovaj Pravilnik reguliše, zakonski i veoma detaljno, strukturne i funkcionalne standarde koje moraju da ispune pružaoci usluga za svaku pojedinačnu uslugu, zatim ko ima pravo na uslugu i na koji način može da se ostvari ovo pravo. Samo licencirani pružaoci usluga imaju pravo da legalno pružaju usluge, a dodeljena licenca predstavlja

1 Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom ratifikovana 2009. "Službeni glasnik RS – Međunarodni sporazumi", br. 42/2009, od 2.6.2009.

2 Zakon o potvrđivanju konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, 2009. https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_potvrđivanju_konvencije_o_pravima_osoba_sa_invaliditetom.html

3 Zakon o socijalnoj zaštiti (31.3.2011. <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

4 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga za samostalan život, 28.8.2020.

5 Intervju sa predstavnikom organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

6 Zakon o socijalnoj zaštiti (31.3.2011.) <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

7 Pravilnik o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga socijalne zaštite. 2013., 2018., 2019. <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-blizim-uslovima-standardima-pruzanje-usluga-socijalne-zastite.html>.

garanciju ispunjenja minimalnih standarda utvrđenih Pravilnikom. Licencu za pružanje usluga socijalne zaštite izdaje **Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja**. Licenca se obnavlja svakih šest godina, a može biti privremeno ili trajno oduzeta ukoliko pružalac usluga ne ispunjava zadate standarde⁸. Pružaoci usluga socijalne zaštite su najčešće lokalni Centri za socijalni rad, organizacije građanskog društva, nevladine organizacije i organizacije osoba sa invaliditetom. Međutim, više intervjuisanih pružalaca usluga je ukazalo na činjenicu da se i privatni pružaoci usluga sve više prijavljuju na javne tendere i da su u mogućnosti da ponude usluge sa konkurentnom cenom⁹. **Centar za socijalni rad** je organ javne uprave sa lokalnim predstavništvima u gradovima i opštinama širom Srbije. Centar za socijalni rad je taj koji odlučuje o pravima i potrebama pojedinaca u odnosu na upotrebu usluga socijalne zaštite i o iznosu (uglavnom procentualnom) učešća korisnika u pokrivanju troškova tih usluga. Centar pruža usluge procene i planiranja u čijem plaćanju ne učestvuju korisnici. Može da pruža i druge usluge, ali samo pod uslovom da za to ima licencu i da ne postoji drugi licencirani pružalac tih usluga u lokalnoj zajednici¹⁰.

Reforma sistema socijalne zaštite u Srbiji započela je 2002. godine kao deo šireg spektra socijalnih promena¹¹. Glavna pretpostavka na kojoj se zasniva ovaj proces je to da centralne vlasti u državi ne poseduju dovoljan uvid u situaciju na lokalnom nivou i da bi gradovi i opštine trebali da budu ti koji odlučuju o potrebama svojih građana, kao i o načinu upravljanja i finansiranja tih potreba. Još jedan razlog koji navode naši sagovornici je i kontinuirano nastojanje Srbije da pristupi **Evropskoj uniji** i prihvati njene standarde,

što uključuje i **deinstitucionalizaciju** usluga socijalne zaštite i njihovo **prenošenje na lokalni nivo**¹². U tom smislu, veliki deo usluga socijalne zaštite je stavljen pod nadležnost gradova i opština, kao na primer dnevne usluge, usluge podrške za samostalan život i predah smeštaj¹³. Najvažniji rezultati ovog Zakona bili su podsticaj povećanju broja pružalaca usluga socijalne zaštite, kontinuirana deinstitucionalizacija, kao i smanjena zavisnost pružalaca usluga od nesistematičnog finansiranja zasnovanog na projektima.

Međutim, nedovoljan razvoj određenih delova zemlje se pokazao kao velika prepreka za ujednačeno pružanje usluga socijalne zaštite¹⁴.

Finansiranje usluga socijalne zaštite u Srbiji

Usluge socijalne zaštite generalno potpadaju pod nadležnost **lokalnih organa vlasti u gradovima i opštinama** ili pod nadležnost **centralne državne uprave**. Centralna uprava, a naročito Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, pruža novčanu pomoć za osobe sa invaliditetom, zatim uslugu **dugotrajne nege u domovima**, i nadležna je za Centar za socijalni rad. Lokalni organi su zaduženi za upravljanje i finansiranje većine usluga socijalne zaštite koje koriste osobe sa invaliditetom, uključujući **dnevne usluge u zajednici, usluge podrške za samostalan život, predah smeštaj** i druge lokalne usluge socijalne zaštite¹⁵. Kod usluga koje se finansiraju od strane lokalnih organa uprave, gradovi i opštine odlučuju da li im je određena usluga potrebna. Ako grad ili opština želi da pruža određenu uslugu, onda

8 Zakon o socijalnoj zaštiti (31.3.2011.) <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

9 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga za samostalan život, 28.8.2020.

10 Zakon o socijalnoj zaštiti <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

11 Intervju sa ekspertom za usluge socijalne zaštite u gradovima i opštinama, 4.9.2020.

12 Intervju sa predstavnikom Organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

13 Namenski transferi, 2017. Republički zavod za socijalnu zaštitu. <http://www.zavodsz.gov.rs/sr/podru%C4%8Dje-delovanja/unapre%C4%91enje-mera-socijalne-za%C5%A1tite/namenski-transferi/>

14 Intervju sa predstavnikom Organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

15 Zakon o socijalnoj zaštiti (31.3.2011.), <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

objavljuje tender na koji se prijavljuju pružaoci usluga socijalne zaštite. Gradovi i opštine, pri usvajanju godišnjeg budžeta, utvrđuju tačan iznos finansiranja na osnovu potreba lokalnih korisnika usluga socijalne zaštite i broja postojećih pružalaca usluga socijalne zaštite¹⁶.

Gradovi i opštine pokrivaju oko **tri četvrtine finansijskih sredstava za lokalne usluge socijalne zaštite, tj. 2,8 milijarde dinara**¹⁷ (oko 22,3 miliona evra) iz vlastitih budžeta¹⁸. Kod nedostatka sredstava, lokalni organi uprave s vremena na vreme mogu da koriste i fondove centralne državne uprave. Radi se o takozvanim **namenskim transferima** putem kojih centralna vlada daje podršku lokalnim upravama širom Srbije, u okviru šire strategije lokalnog razvoja gde manje razvijene opštine primaju vladina sredstva u cilju podsticanja razvoja svih regija Srbije¹⁹. Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dodelilo je 400 miliona dinara (oko 3,2 miliona evra) u namenskim kreditima 2016. godine kada je program započeo²⁰. U 2018. godini namenskim kreditima se finansiralo **17%** ukupnih troškova lokalnih usluga socijalne zaštite, što je iznosilo oko **620 miliona dinara** (5 miliona evra)²¹. Postoje značajne nesuglasice među intervjuisanim osobama u pogledu namenskih kredita. Dok su za neke od njih namenski

kreditu izvanredan način da se premosti jaz između razvijenih i nerazvijenih gradova i opština²², drugi smatraju da oni predstavljaju dobru ideju u teoriji, ali ne i u praksi. U određenim slučajevima su lokalne uprave za finansiranje usluga socijalne zaštite koristile isključivo namenske kredite, pri čemu ili uopšte nisu doprinosile sredstva iz vlastitih budžeta ili su ona bila vrlo ograničena, bez obzira na zakonsku obavezu učestvovanja u finansiranju nekih opština²³.

Uprkos nastojanju da se premosti jaz između više i manje razvijenih gradova i opština u Srbiji, i dalje postoje velike razlike u celoj zemlji. Veliki gradovi su uglavnom na prvom mestu u finansiranju usluga socijalne zaštite u apsolutnim iznosima, pri čemu glavni grad, **Beograd**, troši **1,26 milijardi dinara** (oko 10 miliona evra) – što predstavlja više od trećine ukupnih troškova lokalnih uprava namenjenih uslugama socijalne zaštite u Srbiji. Prosečni izdaci za lokalne usluge socijalne zaštite po glavi stanovnika iznose oko 454 dinara (3,6 evra) godišnje. Srednji godišnji troškovi po građaninu su 330 dinara (oko 2,6 evra), što znači da 50% opština troši i manje od toga. Na usluge socijalne zaštite po glavi stanovnika najviše troše ili veliki gradovi kao što su Beograd i Novi Sad, ili opštine sa malim brojem stanovnika koje su dale prioritet uslugama socijalne zaštite²⁴.

16 Intervju sa predstavnikom organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

17 Srpski dinar, 1 evro iznosi oko 118 RSD (u oktobru 2020)

18 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

19 Namenski transferi. 2017. Republički zavod za socijalnu zaštitu. <http://www.zavodsz.gov.rs/sr/podru%C4%8Dje-delovanja/unapre%C4%91enje-mera-socijalne-za%C5%A1tite/namenski-transferi/>.

20 Ditto.

21 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

22 Intervju sa ekspertom za socijalnu politiku, 15.9.2020.

23 Intervju sa ekspertom za socijalne usluge, 4.9.2020. Takođe uvršten u izveštaj „Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji“, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

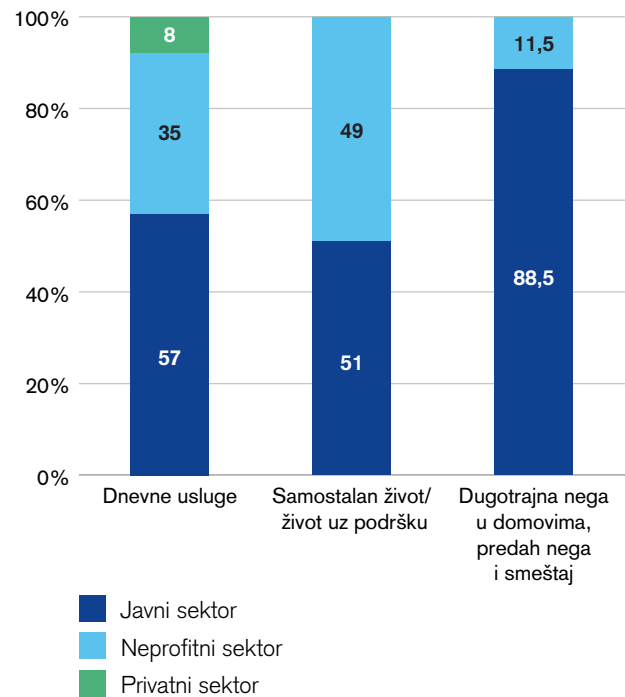
24 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

Pružanje usluga socijalne zaštite

Prema izveštaju *Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji* objavljenom od strane Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije u septembru 2020., lokalne usluge socijalne zaštite pružale su se u **137 od ukupno 145 opština u 2018. godini**. U osam opština se nisu uopšte pružale usluge socijalne zaštite u 2018. godini²⁵. Napominjemo da se ove statistike odnose na usluge socijalne zaštite uopšteno, ne samo na usluge za osobe sa invaliditetom. Iz intervjua smo zaključili da je teško sakupiti podatke za konkretne usluge za osobe sa invaliditetom, jer u Srbiji granica između socijalnih usluga uopšteno i usluga socijalne zaštite za osobe sa invaliditetom obično nejasna, a ovo se takođe odnosi i na granicu između različitih starosnih grupa^{26,27}.

Usluge socijalne zaštite pružaju **licencirani pružaoci usluga** i posedovanje licence je neophodno da bi se moglo učestvovati u javnim tenderima i tražiti finansiranje iz budžeta. Licenca garantuje da su ispunjeni minimalni standardi za pružaoce usluga definisani u Pravilniku o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga socijalne zaštite²⁸. Zakon o socijalnoj zaštiti utvrđuje da su svi pružaoci usluga sa licencom ravnopravni, bez obzira na njihovu političku i ekonomsku prirodu. Javni (državni) sektor je primarni pružalac usluga u više kategorija socijalnih usluga. Međutim, organizacije građanskog društva kao što su nevladine organizacije i organizacije osoba sa invaliditetom su posebno snažne u Srbiji i tradicionalno su zamenjivale javni sektor u ovoj ulozi, posebno kod usluga podrške za samostalan život²⁹. U poslednjih nekoliko godina pojavili su se pružaoci usluga iz privatnog sektora. Dok su pružaoci usluga iz privatnog sektora ranije mahom bili zaduženi za dugotrajnu negu u domovima za starije osobe, njihov broj sada raste i u uslugama dnevne nege³⁰.

SLIKA 1 | Vrste pružalaca usluga socijalne zaštite u 2018. godini

Izvor: *Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije* http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf

Uopšteno gledajući, **javni sektor** je u 2018. godini obezbedio **58%** usluga za korisnike socijalne zaštite, **neprofitni sektor** je pružao usluge za **35%** korisnika, dok je **privatni sektor** pokrio **7%** ukupnih usluga. Međutim, ovo je drastična promena u odnosu na 2015. kada je javni sektor obezbeđivao usluge za 74% korisnika, preostalih 26% su pokrivali neprofitne organizacije, dok privatni sektor praktično nije ni postojao. Ova promena je u velikoj meri posledica rasta privatnog sektora u segmentu dnevnih usluga

25 Ditto.

26 Intervju sa predstavnikom vladine institucije zadužene za nadzor situacije u sektoru usluga socijalne zaštite, 28.9.2020.

27 Intervju sa ekspertom za socijalnu zaštitu u gradovima i opštinama, 4.9.2020.

28 Pravilnik o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga socijalne zaštite. 2013., 2018., 2019. <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-blizim-uslovima-standardima-pruzanje-usluga-socijalne-zastite.html>.

29 Intervju sa predstavnikom vladine institucije zadužene za nadzor situacije u sektoru usluga socijalne zaštite, 28.9.2020.

30 *Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije.* http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

u zajednici (kao što se vidi iz Slike 1), koje su 2015. pružali isključivo javni i neprofitni sektor³¹.

Štosećičke kvaliteta i dostupnosti usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou, kao i kod finansiranja, primećuju se **velike razlike u zemlji**. Usluge su najrazvijenije i najlakše dostupne u velikim gradovima, a i uslovi rada su najoptimalniji u gradskim zonama, posebno kada se radi o opremi i tehnologiji kojom raspolažu pružaoci usluga i edukaciji za sticanje znanja i sposobnosti. Ipak, ulaže se znatan trud da se standardizuje kvalitet usluga u celoj zemlji putem profesionalne obuke i osposobljavanja. Takođe, se primećuju i velike razlike u iznosima koje korisnici plaćaju za usluge, obzirom da svaki grad odnosno opština samostalno odlučuje o procentu u kojem korisnici učestvuju u troškovima³², a taj procenat uglavnom zavisi od njihovih prihoda korisnika³³. Na osnovu iskustva korisnika, pružalaca usluga i njihovih zaposlenih, ima mnogo prostora za unapređenje usluga socijalne zaštite za osobe sa invaliditetom u svim kategorijama, a posebno kada se radi o održivosti usluga, podršci centralne vlade i finansiranju³⁴. Očekuje se da će **Zakon o socijalnoj zaštiti biti izmenjen u bliskoj budućnost**, a i eksperti i pružaoci usluga socijalne zaštite naglašavaju značaj učešća građanskog društva u procesu pravljenja nacрта zakona kroz javnu debatu³⁵.

Dnevne usluge

Usluge dnevne nege se u Srbiji nazivaju „dnevne usluge u zajednici“ i njihov cilj je da se osobama sa invaliditetom omogući što duži boravak u porodicama i u zajednici³⁶. Za upravljanje i pružanje dnevnih usluga zaduženi su **gradovi i opštine**, a one obuhvataju

dnevni boravak, pomoć u kući, lične pratioce dece, svratišta i druge usluge čiji je cilj pružanje podrške korisnicima u njihovom okruženju. Usluge dnevne nege omogućuju osobama sa fizičkim i mentalnim invaliditetom da razviju socijalne, psihološke i fizičke sposobnosti. **Dnevne usluge** dele se na usluge za decu i mlade do 26 godina i za odrasle starije od 26 godina. Međutim, i u ovom slučaju granica između ovih usluga je obično nejasna budući da mnogi gradovi i opštine ne poseduju dovoljan broj resursa kako bi ponudili i razvili obe vrste usluga³⁷. Preko centara za dnevni boravak, porodice osoba sa invaliditetom dobijaju podršku u smislu socijalnih usluga, pa se tako značajno smanjuje zamor porodice, a samim tim i odluke da se osobe sa invaliditetom smeštaju u domove. Da bi mogle da se koriste dnevne usluge, potrebno je podneti zahtev lokalnom Centru za socijalni rad³⁸.

Zatim, **pomoć u kući** je namenjena osobama sa invaliditetom kojima je potrebna podrška u njihovim svakodnevnim potrebama. Usluge pomoći u kući obuhvataju pomoć pri nabavci namirnica, održavanju lične higijene i higijene doma, ispunjavanju društvenih i kulturnih potreba, kupovini prepisanih lekova i u drugim vrstama potreba vezanih za zdravlje, kao i pomoć vezana za kvalitet života u domaćinstvima. Da bi se mogle koristiti pomoći u kući obavezno je podneti zahtev lokalnom Centru za socijalni rad koji odlučuje o intenzitetu usluge, obzirom da je sedmični broj sati pomoći zasnovan na stepenu invaliditeta, porodičnim uslovima, kao i finansijskoj situaciji lokalne uprave koje finansira uslugu. U segmentu usluga pomoći u kući liste čekanja su najduže i postoje velike razlike u pružanju ovih usluga u zemlji³⁹.

31 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

32 Intervju sa predstavnikom vladine institucije zadužene za nadzor situacije sa uslugama socijalne zaštite, 28.9.2020.

33 Intervju sa ekspertom za socijalnu zaštitu u gradovima i opštinama, 4.9.2020.

34 Intervju sa predstavnikom organizacije za osobe sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 4.9.2020.

35 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga za samostalan život, 28.8.2020.

36 Zakon o socijalnoj zaštiti (31.3.2011.) <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

37 Intervju sa ekspertom za usluge socijalne zaštite u gradovima i opštinama, 4.9.2020.

38 Intervju sa predstavnikom organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

39 Intervju sa predstavnikom organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

Dnevne usluge uopšteno, dakle usluge koje nisu specifično namenjene osobama sa invaliditetom, su **najzastupljenije usluge na lokalnom nivou u Srbiji** i bile su dostupne u 135 gradova i opština u 2018. Korisnici dnevnih usluga predstavljali su 89% svih korisnika usluga socijalne zaštite u 2018., odnosno ukupno **21.840 korisnika**. Najzastupljenije pojedinačne usluge su takođe pripadale grupi usluga dnevne nege – **pomoć u kući za odrasle, lični pratioci za decu i dnevne usluge za decu sa invaliditetom**⁴⁰. Međutim, liste čekanja su jako dugačke, posebno za usluge ličnih pratilaca za decu⁴¹, i, kao što se može videti u Figuri 2, ove usluge su u velikoj meri koncentrisane

u gradskim sredinama. Na dnevne usluge se odvaja i najveći deo finansijskih sredstava u odnosu na sve ostale vrste usluga socijalne zaštite kojim upravljaju gradovi i opštine, tj. **81%** u 2018., dok su sve ostale usluge socijalne zaštite primile 19% sredstava⁴². Dok dnevne usluge, kao i sve ostale usluge socijalne zaštite uglavnom pružaju javne ustanove, trenutno se beleži do sada najveći rast broja pružalaca usluga iz privatnog sektora koji pre tri godine praktično nisu ni postojali. Na primer, dok je 2015. godine javni sektor obezbeđivao usluge za 70% korisnika usluga dnevne nege za odrasle osobe sa invaliditetom, u 2018. godini je bio zadužen za samo 26%⁴³.

TABELA 1 | Finansiranje i pružanje dnevnih usluga u Srbiji

Dnevne usluge	Broj korisnika u 2018.	Postotak korisnika u gradskim sredinama u 2018.	Angažovanost javnog sektora u pružanju usluga izraženo kao postotak korisnika (%) 2018.	Finansiranje u evrima 2018.
Dnevne usluge za decu sa invaliditetom	1.999	81	76	7.617.715
Dnevne usluge za odrasle osobe sa invaliditetom	449	56	26	771.800
Pomoć u kući za decu	227	67	32	327.330
Pomoć u kući za odrasle osobe	16.678	52	54	10.692.636
Lični pratioci za decu	1.762	84	39	4.907.843

Izvor: Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf

40 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

41 Intervju sa predstavnikom organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

42 Ditto.

43 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

Samostalan život/život uz podršku

Usluge podrške za samostalan život se pružaju da bi se unapredio kvalitet života osoba sa invaliditetom i da bi im se pružila pomoć kako bi mogli da žive samostalno, kao ravnopravni članovi društvene zajednice. Obuhvataju stanovanje uz podršku, personalnu asistenciju, stanovanje u zaštićenim uslovima i slično. Usluge života uz podršku odnosno usluge za samostalan život u 2018. godini su bile dostupne u **29 gradova i opština**. Najzastupljenija usluga je bila **personalna asistencija za osobe sa invaliditetom**⁴⁴. Usluge personalne asistencije predstavljaju individualnu podršku za osobe sa invaliditetom u njihovim domovima i radnim mestima, u cilju postizanja većeg stepena nezavisnosti i socijalnog uključivanja. Da bi osoba sa invaliditetom bila odabrana za usluge personalne asistencije, mora da ispunjava naredne uslove: da se radi o odrasloj osobi koja je sposobna da samostalno donosi odluke, koja je društveno angažovana (npr. da ima zaposlenje, da se obrazuje ili da je aktivan član nekog udruženja ili organizacije) i koja poseduje potvrdu o pravu na uslugu personalne asistencije. Lokalni Centar za socijalni rad odlučuje da li osoba koja je podnela zahtev za ove usluge ispunjava tražene uslove. Usluge personalne asistencije se zasnivaju na principu jedan na jedan, to znači da jedan pratilac pomaže jednoj osobi sa invaliditetom⁴⁵ najmanje 20 i najviše 40 sati sedmično. Lični pratilac ne sme biti osoba koja živi u istom domaćinstvu sa osobom sa invaliditetom, srodnik prvog stepena ili brat ili sestra osobe sa invaliditetom⁴⁶.

Pošto su za upravljanje i finansiranje usluga personalne asistencije nadležni lokalni organi vlasti, svaka opština za sebe odlučuje da li će pružati takve usluge ili ne. U Srbiji oko 10 gradova nudi usluge personalne asistencije, za približno 300 korisnika. Postoje velike razlike između seoskih i gradskih sredina u Srbiji, pa se daleko najveći broj korisnika nalazi u Beogradu i u Nišu. **Organizovanje usluga personalne asistencije u ruralnim oblastima se ispostavilo kao veoma komplikovano** s obzirom da pratioci često nisu u mogućnosti da putuju u ruralne zone, pa je rezultat toga manjak kadrova za personalnu asistenciju u tim sredinama⁴⁷. Korisnici usluga doprinose ukupnoj ceni ove usluge, ali se o procentu učešća korisnika takođe odlučuje u svakoj opštini pojedinačno, pa postoje velike teritorijalne nejednakosti⁴⁸. Zakon o socijalnoj zaštiti utvrđuje da ovu uslugu mogu pružati nevladine organizacije, organizacije osoba sa invaliditetom ili privatni pružaoci usluga, ali, na osnovu razgovora sa jednim od glavnih pružalaca usluga personalne asistencije, privatni pružaoci usluga se biraju na tenderima jer nude nižu cenu, nauštrb nevladinih organizacija koje imaju dugogodišnje iskustvo u lokalnim zajednicama. Stoga, po rečima intervjuisanog pružaoca usluga, problem sa finansiranjem usluga na lokalnom nivou je takođe u tome što za opštine na tenderima prioritet ima cena usluga i što se ne uzima u obzir kvalitet usluga ili iskustvo organizacije osoba sa invaliditetom⁴⁹. Ovu tezu podržava i još jedan sagovornik koji žali što se na tenderi dodeljuju pružaocima usluga sa nedovoljnim iskustvom i što ne postoji adekvatan nadzor kvaliteta usluga i ispunjenja standarda uspostavljenih u Pravilniku⁵⁰.

44 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

45 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga za samostalan život, 28.8.2020.

46 Usluge socijalne zaštite namenjene osobama sa invaliditetom 2017. <https://www.cerebralnaparaliza.rs/dokumentacija/prava-i-beneficije/32-usluge-socijalne-zastite-namenjene-osobama-sa-invaliditetom>.

47 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga za samostalan život, 28.8.2020.

48 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga socijalne zaštite za osobe sa intelektualnim poteškoćama, 7.10.2020.

49 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga za samostalan život, 28.8.2020.

50 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga socijalne zaštite za osobe sa intelektualnim poteškoćama, 7.10.2020.

Postoje **veoma dugačke liste čekanja** za usluge podrške za samostalan život i za usluge personalne asistencije budući da je, kao što smo već pomenuli, broj ličnih pratilaca zbog manjka finansijskih sredstava nedovoljan, naročito u ruralnim sredinama. Na primer, u Beogradu imamo oko 70 korisnika usluga personalne asistencije i 20 osoba na listi čekanja. Međutim, pošto lokalne vlasti finansiraju samo 70 pratilaca, pružaoci usluga nisu u stanju da iste ponude za više od 70 korisnika, pa čekanje može da traje godinama. Štaviše, u određenim delovima zemlje, pružanje usluga podrške za samostalan život je **neodrживо** i nije dostupno tokom cele godine, nego, na primer, samo u toku nekoliko meseci. Opštine dodeljuju sva finansijska sredstva početkom godine, u nadi da će primiti dodatno finansiranje u toku godine, npr. od privatnih donatora, iz grantova i slično⁵¹.

Usluge **stanovanja uz podršku** su dostupne za osobe sa invaliditetom starije od 15 godina. U okviru ovih usluga, najviše šest osoba sa invaliditetom živi zajedno u jednom domaćinstvu, uz delimičnu ili potpunu podršku negovatelja, i stiče sposobnosti neophodne za samostalan život kao što su kupovina, kuvanje, čišćenje i plaćanje računa. Stanovanje uz podršku obuhvata i usluge negovatelja zaduženih za pomoć u obrazovanju i profesionalnom napredovanju osoba sa invaliditetom, kao i u drugim oblastima, a sve u cilju sticanja što većeg stepena nezavisnosti. Usluga stanovanja uz podršku se uglavnom pruža u većim gradovima Srbije, dok je u ruralnim sredinama vrlo slabo zastupljena⁵².

TABELA 2 | Finansiranje i pružanje usluga za život uz podršku odnosno samostalan život u Srbiji

Samostalan život ili život uz podršku ⁵³	Broj korisnika u 2018.	Postotak korisnika u gradskim sredinama u 2018.	Angažovanost javnog sektora u pružanju usluga izražen kao postotak korisnika u 2018.	Finansiranje u evrima u 2018.
Personalna asistencija	223	91	49	832.064
Stanovanje uz podršku za mlade	50	87.8	100	108.691
Stanovanje uz podršku za osobe sa invaliditetom	107	96	77	490.385

Izvor: Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

51 Intervju sa ekspertom za usluge socijalne zaštite u gradovima i opštinama, 4.9.2020. Podatak da se usluge često ne pružaju kontinuirano tokom cele godine takođe se može videti i u izveštaju „Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji“, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

52 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

53 Podaci iz izveštaja: Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji, 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

Dugotrajna nega u domovima

Dugotrajna nega u domovima u Srbiji pripada takozvanim uslugama smeštaja koje se pružaju i kojima se upravlja **na državnom nivou, od strane Vlade Republike Srbije**. Prema tome, one se razlikuju od svih usluga socijalne zaštite koje smo razmatrali do sada u tome što lokalne vlasti gradova i opština ne upravljaju ovim uslugama niti ih finansiraju. Usluge dugotrajne domske nege pružaju licencirani pružaoci usluga, iz javnog i privatnog sektora⁵⁴. **Privatni pružaoci usluga** su posebno zastupljeni u sektoru dugotrajne nege starijih osoba⁵⁵. Usluge smeštaja u Srbiji ne obuhvataju samo domove, nego i smeštaj u porodice (hranitelja, rodbine i dr.) koje su uglavnom ili u srodstvu sa osobom sa invaliditetom ili su licencirani pružaoci usluga, kao i usluge prihvatilišta za osobe u kriznim situacijama i druge.

Domske usluge su dostupne deci i odraslima sa invaliditetom kojima je neophodna nega i podrška 24 časa dnevno i koji nisu sposobni da žive samostalno ili sa porodicama, odnosno uz pomoć drugih usluga socijalne zaštite. Cilj domskih usluga je da unaprede kvalitet života korisnika i one često obuhvataju i usluge zdravstvene zaštite, usluge socijalnih radnika, psihološku podršku i slično. Različite vrste domova nude standardni smeštaj, smeštaj uz dodatnu ili intenzivnu podršku, hitni smeštaj, povremeni smeštaj i dr. Domovi za odrasle ne smeju imati više od 100 korisnika, dok je kod domova za decu dozvoljeno maksimalno 50 korisnika⁵⁶. Postoje posebni domovi za decu sa invaliditetom i odrasle sa invaliditetom, ali na osnovu iskustva pružalaca usluga, potrebe korisnika u velikoj meri prevazilaze broj ovih domova, pa se kao rezultat toga dešava da je granica između domova za različite starosne dobi najčešće nedefinisana⁵⁷.

Da bi se mogle koristiti usluge domskog smeštaja, potrebno je podneti zahtev lokalnom Centru za socijalni rad. Ako zahtev bude usvojen, korisnik se smešta u dom ili se stavlja na listu čekanja. Domovi u Srbiji uglavnom imaju popunjene sve kapacitete i **liste čekanja su dugačke**. Centri za socijalni rad odlučuju i o načinu finansiranja usluge – korisnici, njihove porodice ili treća lica mogu da plaćaju celinu ili deo troškova usluge, u zavisnosti od njihovih prihoda⁵⁸. Finansiranje domova je dvojako. Sa jedne strane, od korisnika se očekuje da plate oko **35.000 dinara** (oko 280 evra) mesečno, a taj iznos obično obuhvata i doplatu za lične potrebe korisnika⁵⁹. Ukoliko korisnik nije u mogućnosti da ovo plati, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračku i socijalnu politiku može da snosi deo ili celinu troškova. Druga grupa troškova se finansira iz državnog budžeta i pokriva plate pružalaca usluga, održavanje objekata i slično, i iznosi oko **65.000 dinara** (520 evra) po korisniku. Dakle, ukupan trošak po korisniku je oko **100.000 dinara** (800 evra)⁶⁰.

Dugotrajna domska nega je poslednje rešenje za osobe sa invaliditetom, kada nijedna druga usluga socijalne zaštite nije dovoljna da bi se poboljšao kvalitet života osobe sa invaliditetom. Jedan intervjuisani predstavnik pružalaca usluga socijalne zaštite za osobe sa intelektualnim poteškoćama smatra da je kvalitet života u domovima **daleko ispod osnovnih uslova ljudskog dostojanstva** i da se često **povređuju ljudska prava** kao što je pravo na adekvatnu i blagovremenu zdravstvenu zaštitu, pravo glasa, pravo na informisanje i slično. Međutim, nedovoljno finansiranje lokalnih usluga socijalne zaštite dovelo je do nestanka najmanje dva pružaoca usluga podrške za život, pa se 23 ljudi u Beogradu i 4 osobe u gradiću Vlasotince u južnoj Srbiji vratilo

54 Intervju sa predstavnikom organizacije osoba sa invaliditetom koji je istovremeno i pružalac usluga, 10.9.2020.

55 Intervju sa predstavnikom vladine institucije zadužene za nadzor situacije u sektoru usluga socijalne zaštite, 28.9.2020.

56 Zakon o socijalnoj zaštiti (31.3.2011.) <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

57 Intervju sa ekspertom za usluge socijalne zaštite u gradovima i opštinama, 4.9.2020.

58 Domski smeštaj. 2020. <https://domcurug.rs/>.

59 Domski smeštaj. 2020. <https://domcurug.rs/>.

60 Intervju sa predstavnikom pružaoca usluga socijalne zaštite za osobe sa intelektualnim poteškoćama, 7.10.2020.

u domove⁶¹. U aktuelnoj situaciji globalne pandemije Kovida-19, primećeno je i prepoznato da je domska nega problematična i da su ranjive grupe nesrazmerno pogođene⁶². Glavni trend u budućnosti će verovatno biti nastavak deinstitutionalizacije i veći naglasak na lokalnim uslugama socijalne zaštite.

Predah smeštaj

Predah smeštaj se smatra hitnim i privremenim smeštajem koji je po karakteristikama sličniji prihvatilištima nego dugotrajnom smeštaju. Prema tome, za razliku od dugotrajnih usluga smeštaja kojima se upravlja se državnog nivoa, predah smeštaj je nadležnost **lokalnih vlasti u gradovima i opštinama**.

Usluge predah smeštaja dostupne su za decu i mlade sa invaliditetom u dobi od 5 do 26 godina, kao i za odrasle i starije osobe sa invaliditetom. Usluga omogućuje povremeni smeštaj mlade osobe sa invaliditetom - u toku jednog dana, nekoliko dana ili vikenda, da bi se tako poboljšao kvalitet života mladih sa invaliditetom i njihovih porodica, kao i da bi se smanjilo smeštanje osoba sa invaliditetom u domove. Usluge predah smeštaja mogu da se koriste maksimalno 45 dana u toku jedne godine i ne više od 20 dana uzastopno. Pravo na upotrebu usluge stiče se dozvolom lokalnog Centra za socijalni rad⁶³.

Međutim, usluge predah smeštaja su se **nudile u veoma malom broju gradova i opština**, i u periodu od 2012. do 2018. je primećena silazna tendencija. Ove su usluge **generalno nedovoljno razvijene**⁶⁴.

TABELA 3 | Finansiranje i pružanje usluge predah smeštaja u Srbiji

Predah smeštaj	Broj korisnika u 2018.	Postotak korisnika u gradskim sredinama (%) u 2018.	Angažovanost javnog sektora u pružanju usluga izražen kao postotak korisnika u 2018.	Finansiranje u evrima u 2018.
Predah smeštaj	85	69	33	113.090

Izvor: Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf

61 Ditto.

62 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf

63 Usluge socijalne zaštite namenjene osobama sa invaliditetom. 2017. <https://www.cerebralnaparaliza.rs/dokumentacija/prava-i-beneficije/32-usluge-socijalne-zastite-namenjene-osobama-sa-invaliditetom>.

64 Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. 2020. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

Intervjui

- ★ Gordana Rajkov, Centar za samostalni život Srbije, Direktorica za politički razvoj i planiranje, intervju od 28.8.2020.
- ★ Milica Stranjaković, Centar za socijalnu politiku, Koordinator programa, intervju od 4.9.2020.
- ★ Selma Čatović, Savez za cerebralnu paralizu Srbije, intervju od 10.9.2020.
- ★ Slavica Milojević, Republički zavod za socijalnu zaštitu, rukovodilac Odeljenja za informisanje, promociju i podršku, intervju od 28.9.2020.
- ★ Aleksandra Janić, Na Pola Puta, intervju od 7.10.2020.
- ★ Anonimni pružalac usluga, intervju od 15.9.2020.

Bibliografija

Convention on the Rights of Persons with Disabilities ratified. 2009. "Official Gazette of RS - International Treaties", no. 42/2009, from 2 June 2009.

Decentralizacija socijalne zaštite u Srbiji. 2006. http://csp.org.rs/sr/assets/publications/files/goga_knjiga_srpski.pdf.

Domski smeštaj (Care Homes). 2020. <https://domcurug.rs/>.

Mapiranje usluga socijalne zaštite u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. 2016. Social Inclusion and Poverty Reduction Unit of the Government of the Republic of Serbia. <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2016/12/Mapiranje-usluga-socijalne-zastite.pdf>.

Mapiranje usluga socijalne zaštite i materijalne podrške u nadležnosti jedinica lokalnih samouprava u Republici Srbiji. 2020. Social Inclusion and Poverty Reduction Unit of the Government of the Republic of Serbia. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2020/09/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf.

Namenski transferi (Earmarked Transfers). 2017. Republic Institute for Social Protection (Republički zavod za socijalnu zaštitu). <http://www.zavodsz.gov.rs/sr/podru%C4%8Dje-delovanja/unapre%C4%91enje-mera-socijalne-za%C5%A1tite/namenski-transferi/>.

Pravilnik o bližim uslovima i standardima za pružanje usluga socijalne zaštite (Guidelines on Detailed Conditions and Standards for the Provision of Social Care Services). 2013, 2018, 2019. <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-blizim-uslovima-standardima-pruzanje-usluga-socijalne-zastite.html>.

Pravo Na Život U Zajednici: Ostvarivanje ovog prava za osobe sa intelektualnim invaliditetom u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu (2008). [file://mzsfps03.mzcr.cz/Dokumenty\\$/djukanovicovan/silo.tips_pravo-na-ivot-u-zajednici-ostvarivanje-ovog-prava-za-osobe-sa-intelektualnim-invaliditetom-u-bosni-i-hercegovini-crnoj-gori-srbiji-i-kosovu.pdf](file://mzsfps03.mzcr.cz/Dokumenty$/djukanovicovan/silo.tips_pravo-na-ivot-u-zajednici-ostvarivanje-ovog-prava-za-osobe-sa-intelektualnim-invaliditetom-u-bosni-i-hercegovini-crnoj-gori-srbiji-i-kosovu.pdf).

Promena Paradigmi U Oblasti Pružanja Socijalnih Usluga: Da kvalitetne usluge postanu pristupačne za osobe sa invaliditetom u jugoistočnoj Evropi (2008). <https://www.makingitwork-crp.org/sites/default/files/2017-03/South%20East%20Europe%20-%20Promena%20paradigmi%20u%20oblasti%20pruzanja%20socijalnih%20usluga%20%28serb%29.pdf>.

Razvoj Zastupničkih Kapaciteta Organizacija Osoba Sa Invaliditetom U Srbiji (2009). http://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/Serbian/UNDP_SRB_Razvoj_zastupnickih_kapaciteta_organizacija_osoba_sa_invaliditetom_u_Srbiji.pdf.

Servisi Socijalne Zaštite Namenjeni Osobama Sa Invaliditetom: Usklađivanje Politike i Prakse (2008). [http://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/Serbian/UNDP_SRB_Istrazivanje_jaza_izmedju_politike_i_prakse_-_Servisi_socijalne_zastite_za_osobe_sa_invaliditetom_\(Examining_the_policy-practice_gap_-_Social_protection_services_for_persons_with_disabilities\).pdf](http://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/Serbian/UNDP_SRB_Istrazivanje_jaza_izmedju_politike_i_prakse_-_Servisi_socijalne_zastite_za_osobe_sa_invaliditetom_(Examining_the_policy-practice_gap_-_Social_protection_services_for_persons_with_disabilities).pdf).

Usluge socijalne zaštite namenjene osobama sa invaliditetom (Social Care Services for PWDs). 2017. <https://www.cerebralnaparaliza.rs/dokumentacija/prava-i-beneficije/32-usluge-socijalne-zastite-namenjene-osobama-sa-invaliditetom>.

Zakon o potvrđivanju konvencije o pravima osoba sa invaliditetom (Act Confirming the Convention on the Rights of Persons with Disabilities). 2009. https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_potvrđivanju_konvencije_o_pravima_osoba_sa_invaliditetom.html.

Zakon o socijalnoj zaštiti (Act of 31 March 2011 on Social Care). 2011. <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89381/102666/F100182330/SRB-2011-L-89381.pdf>.

EASPD je Evropsko udruženje pružalaca usluga za osobe sa invaliditetom. Mi smo evropska neprofitna organizacija koja obuhvata preko 17.000 različitih socijalnih usluga i organizacija osoba sa invaliditetom u celoj Evropi. Glavni cilj EASPD-a je podsticanje jednakih prilika za osobe sa invaliditetom putem efikasnih i visokokvalitetnih Sistema usluga.

European Association of Service providers for Persons with Disabilities
Handelstraat 72 Rue du Commerce, B-1040 Brussels
+32 2 233 77 20 | info@easpd.eu | www.easpd.eu

Follow our work on

